

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ЗБЕРЕЖЕННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ
ТА РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ**

Матеріали науково-практичної конференції

22–23 червня 2018 року

Харків
«Друкарня Мадрид»
2018

УДК 008(062.552)

T65

Редакційна колегія:

Л. Г. Омельченко – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України

О. Г. Бугайченко – завідувач відділу інноваційних культурних проєктів та міжнародного співробітництва Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва

Н. М. Роман – кандидат педагогічних наук, доцент

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;

Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.

Тел.+380 (57) 725-12-36

T65

Традиційна культура в умовах глобалізації: збереження автентичності та розвиток креативних індустрій. Матеріали науково-практичної конференції (22–23 червня 2018 року). – Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. – 466 с.
ISBN 978-617-7683-27-7

У збірці розміщено тези та доповіді, в яких дискутуються питання збереження автентичності та розвитку креативних індустрій в Україні, вивчається й порівнюється досвід інших країн. Матеріали провідних учених, представлені в ході роботи науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: збереження автентичності та розвиток креативних індустрій», яка відбулася 22–23 червня 2018 року в м. Харкові, висвітлюють особливості національних та регіональних культурних політик щодо встановлення балансу між активним розвитком креативних індустрій та збереженням ідентичності в усіх сферах культурного життя.

У конференції взяли участь науковці з різних місцевостей України, а також із Білорусі, Італії, Китаю, Молдови, Польщі. Дослідниками проаналізовано й узагальнено можливості креативних індустрій з точки зору культурної децентралізації в умовах необхідності збереження традиційної культури та роль культурних ресурсів і творчості в економічному та соціальному розвитку громад.

Для широкого кола науковців, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться питаннями збереження автентичності, дослідження традиційної культури, виникнення та розвитку креативних індустрій у світовій та українській культурі в умовах глобалізації.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

УДК 008(062.552)

ISBN 978-617-7683-27-7

© Обласний організаційно-методичний
центр культури і мистецтва, 2018
© «Друкарня Мадрид», 2018

М.О. Давидова,
доцент кафедри естетичного виховання
і технологій дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Сучасні умови освітньої модернізації потребують нових підходів до освіти і виховання підростаючого покоління. Виховні цілі, завдання і способи їхньої реалізації повинні забезпечувати розв'язання проблем виховання й розвитку патріотизму в дошкільному навчальному закладі. У Законі «Про освіту» зазначено, що освіта в Україні повинна здійснюватися з урахуванням національних традицій та звичаїв, історичних, культурних цінностей України [2, с. 91], що надасть змогу звертатися до історії українських традицій та сприяти спадкоємності поколінь.

Культура створюється національними шляхами і засобами, вона має національний зміст і характер, гуманістичний потенціал і втілює в собі та розвиває національні, загальнолюдські цінності. Чим більше ми дбаємо про розвиток національної культури, тим більше дбаємо і про розвиток загальнолюдських цінностей, що так необхідні нам на сучасному етапі становлення суспільства. Дуже важливим є розкриття того, що наш народ, як і інші, з давніх-давен виховував своїх дітей рідною мовою, засобами міфології, мистецтва, національних традицій, звичаїв і обрядів. Виховання у кожної дитини правильного ставлення до культури, мистецтва, особистості – одне з найважливіших завдань сучасної національної системи виховання. Сучасна педагогіка базується на відродженні духовності українського народу, його менталітету. Тому дошкільне виховання має ґрунтуватися на засадах родинного виховання, надбаннях народної педагогіки, народної творчості, фольклору.

Аналіз досліджень в галузі патріотичного виховання дітей дошкільного віку висвітлено в роботах таких науковців: Л. Артемової, А. Богуш, А. Виноградової, Т. Поніманської та ін. Дані роботи свідчать про інтенсивні пошуки вчених і практиків щодо оновлення змісту освіти й виховання дітей, оптимального розвитку дітей у сім'ї та дитячому навчальному закладі. У багатьох дослідженнях пріоритетними є особистість дитини та обґрунтування умов її розвитку. Науковці

стверджують, що саме в дошкільний період життя дитини формуються патріотичні почуття.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на їхньому інтересі до найближчого оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села), яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним із ними. Важливе значення для виховання патріотичних почуттів у дошкільників має приклад дорослих, оскільки вони значно раніше переймають певне емоційно-позитивне ставлення, ніж починають засвоювати знання. Чим більше збагачується такими цінностями досвід дитини, тим значніший авторитет дорослих, які, на думку дитини, відповідають моральним критеріям.

Дитинство дуже відповідальна пора, з якою пов'язано багато проблем – як самої маленької людини, так і дорослих, які займаються її вихованням. Тож педагог повинен дати малятам уявлення про все, що їх оточує, допомогти кожній дитині сформувати своє власне бачення, особисту «картину світу». Формування почуття любові до Батьківщини починається від першого усвідомлення дитиною ніжної ласки матері, чарівної заспокійливої колискової, краси природи рідного краю, навколишнього середовища.

Патріотизм, як високе громадянське почуття, народжується в пізнанні. Збагачуючи знання дітей про Вітчизну, культуру народу, традиції, народну творчість, водночас виховуємо патріотичні почуття, закріплюючи їх у практичній позитивно-емоційній діяльності. Емоційний фактор відіграє важливу роль у патріотичному розвитку дітей. Емоційна сфера формується генетично рано і потужно впливає на життя та діяльність дитини. Діти переймають з оточення все: і добре, і зле, і прекрасне, і бридке. Саме тому їй потрібно, щобони бачили навколо себе більше добра і краси.

Досвід роботи педагогів переконливо доводить, що дитина повинна перебувати під постійним впливом матеріальної і духовної культури свого народу. Це потрібно, насамперед, для найповнішого розкриття природних схильностей дитини і розвитку її здібностей, оскільки таким чином використовуються етнопсихологічні особливості дітей. Саме такий шлях приводить до виховання національно свідомих громадян. Час перебудови, утворення самостійної держави України викликав надзвичайний інтерес до проблем вітчизняної історії, витоків національної культури.

Знання свого родоводу, історичних та культурних надбань предків необхідні не лише для піднесення національної гідності, а й для

використання кращих традицій у практиці виховання підростаючого покоління. Народ із покоління в покоління передає свій соціальний досвід, своє духовне багатство, свої історичні надбання, створюючи тим самим свою, тільки йому притаманну, культуру. Кожна нація, кожна етнічна соціальна група має свої звичаї, свої традиції, що утворювалися впродовж багатьох століть і які становлять національну культуру, яка складається з цінностей, витворених як минулим, так і сучасними поколіннями.

Тому формування патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобами народної творчості (на основі інтегрованих знань про людину і світ) відбувається за двома напрямками:

- ♦ формування основ патріотизму, моральності та культури;
- ♦ формування основ світогляду дитини.

Обидва ці напрямки не виключають, а доповнюють один одного. Дані завдання вирішуються в усіх видах дитячої діяльності: на заняттях, в іграх, на екскурсіях, в побуті – так як виховують в дитині не тільки патріотичні

За основу роботи першого напрямку необхідно взяти українську народну казку, яка синтезує знання, що подаються дітям. Казка для дитини – це не просто вигадка, фантазія, це – особлива реальність, реальність її почуттів. У ній дитина вперше зустрічається з такими складними, а іноді й суперечними явищами, як життя та смерть, почуттями – гнів і співчуття, вчинками – зрада, підступність і взаємоповага, самопожертва. Форма подачі яких – особлива, казкова, цілком доступна дитячому розумінню. Ті уроки патріотизму, моралі, доброти, які дає дитині казка, не мають собі рівних за силою впливу на дитячі душі.

Сам процес планування – це завжди творчість. У плані відбувається робота над казкою в різних видах діяльності дітей протягом тривалого часу. Перш за все, казка поділяється на частини, кожна з яких має свою тему та кілька підтем. Протягом одного – двох тижнів необхідно опановувати з малятами одну підтему. Термін роботи над нею залежить від обсягу знань, які планують дати дітям. Робота над казкою завершується театралізованим дійством. Це може бути вистава, гра-драматизація або розвага. В основу яких покладено сюжет знайомої казки, але це майже нова казка завдяки доповненню або зміні подій, вчинків героїв, їхньому перевтіленню. У формуванні основ духовної культури вихованців особливу увагу варто приділяти театралізованій діяльності. Високих результатів у формуванні у малят артистизму, виразності рухів, хорошої дикції, емоційності під

час гри, розкріпаченості досягнуто в значній мірі завдяки творчому підходу музичного керівника, що працює в тісному контакті з вихователями. Під час роботи над казкою діти отримують знання з усіх питань людської діяльності, які органічно пов'язуються педагогом із сюжетом, подіями й вчинками героїв, розширюють уявлення малюків про довкілля.

Значну увагу треба приділяти зв'язку образотворчої діяльності з казкою. Нетрадиційні техніки малювання, аплікації, конструювання стали невід'ємною частиною педагогічного процесу.

Другий напрям реалізується у дитячому садку через подання знань про певні сфери життєдіяльності людини: природа, культура, суспільство, наука і техніка, всесвіт. Морально-патріотичне виховання дитини – це складний процес. У його основі лежить розвиток почуттів. Почуття Батьківщини – починається в дитині зі ставлення до родини, до найближчих людей (до матері, батька, бабусі, дідуся). Це коріння, що пов'язує дитину з рідним домом і найближчим оточенням. Почуття починаються з захоплення тим, що маля бачить перед собою, чому дивується і що викликає відгук у його душі. І хоча враження ще не усвідомлені, але, пропущені через дитяче сприйняття, вони відіграють чималу роль у становленні особистості маленького патріота.

Основною формою патріотичного виховання дітей є тематичні заняття. Важливо, щоб вони підвищували дитячу розумову активність. Цьому допомагають прийоми порівняння, питання, індивідуальні завдання. Слід підкреслити, що для дитини дошкільного віку характерними є короткочасність інтересів, нестійка увага, стомлюваність. Тому неодноразове звернення до однієї й тієї ж теми лише сприяє розвитку у дітей уваги і тривалого збереження зацікавленості до поданої теми. Кожна тема підкріплюється виконанням народних пісень, різними іграми, продуктивними видами діяльності (виготовленням колажів, виробів, альбомів, тематичного малювання). Слід підкреслити, що труднощі в ознайомленні дітей із побутом, традиціями, окремими історичними моментами можуть бути викликані тим, що дошкільнятам властиво наочно-образне мислення. Тому педагоги мають використовувати не тільки художню літературу, ілюстрації, жарт, але й «живі» наочні предмети та матеріали (національні костюми, старовинні меблі, знаряддя праці, посуд, вишивку, плетіння тощо).

Не менш важливою умовою морально-патріотичного виховання дітей є тісний взаємозв'язок із батьками. Дотик до історії своєї сім'ї викликає у дитини сильні емоції, змушує співпереживати, уважно

ставитися до пам'яті минулого, до своїх історичних коренів. Взаємодія з батьками сприяє дбайливому ставленню до традицій, народної творчості. Педагогічно доцільними є такі форми роботи: свята українського народного календаря (проведення фольклорних празників, вечорниць, новорічних концертів); створення народознавчого клубу; підбір матеріалів для оформлення стендів; збирання матеріалів народознавчого характеру.

Отже, пам'ятаючи, що потреба сьогодення – встановлення розірваних зв'язків із минулим, повернення втрачених народних традицій, відновлення ланки духовності й осмислення формули «минуле – сучасне – майбутнє», вихователям закладів дошкільної освіти потрібно поширювати інтерес дітей до народних традицій, формувати патріотичні почуття, залучаючи їх до джерел народної творчості, що сприятиме всебічному розвитку національного типу особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. № 7. – С. 4–19
 2. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі. – К.: Вища школа, 2002. – 407 с.
 3. Бех І.Д. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін. – К.: Пед. Думка. – 2011. – 240 с.
 4. Лозинська Є.Ф. Українське народознавство дітям дошкільного віку. – Львів: Оріяна-Нова, 2008. – 208 с.
-

Наукове видання

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ЗБЕРЕЖЕННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ
ТА РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ**

Матеріали науково-практичної конференції

22–23 червня 2018 року

Відповідальна за випуск О. Г. Бугайченко

Редактори *Н. М. Роман, Л. П. Гобельовська*
Дизайн та верстка *Ю. Ф. Власова*
Дизайн обкладинки *М. І. Кравченко, Ю. Г. Кончицька*

Підписано до друку 02.10.2018 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура AdonisC. Ум. друк. арк. 27,09.
Наклад 300 прим. Зам. № ГЛ00-002750

Видавець і виготовлювач:
ТОВ «ДРУКАРНЯ МАДРИД»
61024, м. Харків, вул. Ольмінського, 11
Тел.: (057) 756-53-25
www.madrid.in.ua info@madrid.in.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4399 від 27.08.2012 року